

ANTROPOLOGIA

Curs 1994-95
1er i 2on semestre.

Prof. Pepi Soto Marata

I. Introducció.

1. El concepte de cultura. Sobre l'objecte d'estudi de l'Antropologia.
2. Conceptes claus: Enculturació, aculturació, deculturació. Relativisme, etnocentrisme i evolució.
3. Variabilitat cultural de l'espècie humana. Raça i cultura. Energia, tecnologia, ecologia i demografia. Cultura i adaptació. Cultura i organització social. Transmissió cultural.
4. "Primitius" i "civilitzats".

2. Breu història de la disciplina antropològica.

1. Interès per la diferència cultural i la seva conceptualització. La "troballa" d'Amèrica. Colonialisme i Antropologia.
2. Corrents teòrics clàssics de l'Antropologia Social i Cultural. Evolucionisme, particularisme històric, funcionalisme, estructural-funcionalisme i estructuralisme. Propostes més recents: Materialisme cultural i ecologia cultural.
3. El treball de camp i l'observació participant. Etnografia i comparació intercultural.
4. Desenvolupaments temàtics clàssics i desenvolupaments temàtics més recents: l'estudi de les religions a les societats "primitives" i els estudis urbans. Redefinició de l'objecte d'estudi de l'Antropologia.

3. Organització de la reproducció.

1. Els parents: consanguinitat i afinitat. Sexe i generació. La prohibició de l'incest.
2. Sexualitat i matrimoni. Definició de matrimoni. Els Nayar de Kerala. Exogàmia i aliança matrimonial. Tipus de matrimoni i residència post-nupcial.
3. Família i unitat domèstica. Funcions. Tipus de família. Polèmica sobre la universalitat de la família nuclear.
4. Grups de filiació. Filiació unilineal. Llinatges i clans.
5. Sistemes terminològics de parentiu: terminologies esquimal, iroquesa i hawaiana .

4. Tecnologia, producció i distribució.

1. Tecnologia, control i modificació del medi. Caçera i recol·lecció. Ramaderia nòmada. El cultiu de la terra i la cria del bestiar.
2. Organització de la producció i divisió del treball. Organització de la distribució i el consum. Reciprocitat i redistribució. El Kula i el Potlatch. Intercanvi i mercat.
3. Benestar, misèria i abundància. Opulència de les societats primitives.

5. Poder i autoritat.

1. Sistemes de diferenciació social. Les jerarquies per sexe i edat. Els grups d'edat, els grups de parents i les associacions. Les castes.
2. Societats de bandes, societats tribals i societats estratificades. Accés als recursos i al coneixement. Lladeratge, autoritat i presa de decisions. Prestigi i estatus.
3. Manteniment de l'ordre i mecanismes de control social. Tipus i ús de la sanció. Llei i opinió pública. Mecanismes indirectes de poder.
4. Sobre l'origen de l'Estat. Minories i majories. L'accés als recursos i l'accés a la informació. Classes socials, migracions i conflictes interètnics.

6. Creences i control social.

1. Les dicotomies natural/sobrenatural i sagrat/profà. Magia, religió i ideologia. Valors, normes i creences. Els especialistes religiosos. Creença i control social.
2. Varietats d'experiència religiosa. Creences i pràctiques individuals. Creences i pràctiques comunitàries. El culte als ancestres. Bruixeria i coneixement. Ambivalència i poder.
3. Simbolisme i ritual. Naturalesa i funció del ritual. La classificació dels rituals: rites de pas i rites de solidaritat. Rituals i cicle vital: del naixement a la mort.
4. El mite. Simbologia i interpretació. La funció social del mite. Identitat individual i identitat col·lectiva. Sexe, edat, genealogia i territori. Estereotips, símbols i valors associats.

7. Coneixement antropològic i intervenció social.

1. Colonialisme, subdesenvolupament i espoliació. La cultura de la pobresa. Legitimació de la desigualtat. El C.I. categoria ordenadora del món.
2. Diversificació dels camps d'estudi de l'Antropologia. Salut, alimentació, espai, dret, educació, gènere, personalitat, joventut, ancianitat, minories ètniques, exclusió social. La seva vinculació amb el canvi social, els valors i l'adaptació socio-cultural.
3. Antropologia Aplicada. Responsabilitat i pràctica social.

LECTURES OBLIGATORIES.

Dossier.

- DEVOS, G., "Respuestas psicológicas al cambio en la sociedad y en la cultura" a Antropología psicológica, Barcelona, Anagrama, 1981.
- DE PRACTAL, M., "La science et les races" (entrevista a Luigi-Luca Cavalli-Sforza) a Le nouvel observateur, primavera 1992.
- FRIED, M., "Sobre la evolución de la estratificación social y del Estado" a J.R.Llobera (comp) Antropología política, Barcelona, Anagrama, 1985.
- GONZALEZ ECHEVARRIA, A., "Familia" a A.AGUILRE (coord) Diccionario Temático de Antropología, Barcelona, Marcombo, 1994.
- HARRIS, M., "Variedades de experiencia religiosa" a Introducción a la Antropología General, Madrid, Alianza Universidad, 1971.
- LEVI-STRAUSS, C., "Raza e Historia" a
- LEVI-STRAUSS, C. i altres, "La familia" a Polémica sobre el origen y la universalidad de la familia, Barcelona, Anagrama 1974.
- MURDOCK, G.P., "Muestra Etnográfica Mundial" a J.R.Llobera (comp) La Antropología como ciencia, Barcelona, Anagrama, 1988.
- SAHLINS, M., "La sociedad opulenta primitiva" a La economía de la Edad de Piedra, Madrid, Akal, 1983.
- SAN ROMAN, T., "Reprenent marginació i racisme: hipòtesi sobre el discurs i la seva gènesi", Perspectiva Social, nº33, Institut Catòlic d'Estudis Socials de Barcelona, ICESB, Barcelona, 1993.

Monografies.

- FRIGOLÉ, J., "Llevarse la novia." matrimonios consuetudinarios en Murcia y Andalucía, Publicacions d'Antropologia Cultural, Universitat Autònoma de Barcelona, nº2, Bellaterra, 1984.
- GIEMS: Gitanos al encuentro de la ciudad: Del chalaneo al peonaje, Madrid, Cuadernos para el diálogo, 1975.
- MIDDLETON, J., Los Lugbara de Uganda., Publicacions d'Antropologia Cultural. Universitat Autònoma de Barcelona, nº 4. Bellaterra, 1985.

BIBLIOGRAFIA

AVALUACIO.

1. Selecció de 5 societats a partir d'una variable comú i comparació de la resta de trets específics, a partir de l'anàlisi de l'article del dossier "Muestra Etnográfica Mundial" de G.P.Murdock..

Extensió lliure.

Entrega: 11 de novembre de 1994.

2. Assaig sobre la monografia Los Lugbara de Uganda.

Extensió lliure.

Entrega: abans de les vacances de Nadal.

3. Realització del stemma d'un grup de parents (propis o no). "Treball de camp" per a l'obtenció de dades específiques vinculades, al menys, a un dels articles del dossier.

Extensió lliure.

Entrega: 20 de gener de 1995.

4. Anàlisi de l'article de M.Sahlins "La sociedad opulenta primitiva" a Economía de la Edad de Piedra, Madrid, Akal, 1983.

Extensió: 5-8 pàgines.

Entrega: 3 de març de 1995.

5. Assaig a triar entre: a/ Llevarse a la novia. Matrimonios consuetudinarios en Murcia y Andalucía o b/ Gitanos al encuentro de la ciudad: Del chalaneo al peonaje.

Extensió màxima: 20 pàgines.

Entrega: 24 de maig de 1995.

Llista 3.

EVANS-Pritchard, E.E., Los Nuer, Barcelona, Anagrama, 1977.

FOX, R., Sistemas de parentesco y matrimonio, Madrid, Alenza, 1979.

GEFFRAY, C., Ni père ni mère. Crise de la parenté, le cas Makhuwa, Paris, Du Seuil, 1990.

GONZALEZ ECHEVARRIA, A., i altres, Tres escritos introductorios al estudio del parentesco, Publicacions d'Antropologia Cultural, Universitat Autònoma de Barcelona, Bellaterra, 1983.

HERITIER, F., La paz y la lluvia y otras leyendas, Publicacions d'Antropologia Cultural, Universitat Autònoma de Barcelona, 1983.

LEVI-STRAUSS, C., i altres, Peléan, el sol y el oso y la universalidad de la familia, Barcelona, Cuadernos Anagrama, 1977.

LEVI-STRAUSS, C., Los instrumentos conceptuales del parentesco, Barcelona, Paidós, 1981.

BIBLIOGRAFIA

- CHODIER, M. (comp) Antropología y economía, Barcelona, Anagrama, 1976.
- CHODIER, M. Instituciones económicas, Barcelona, Anagrama, 1981.
- Temes 1 i 2.** RA (comp) Antropología económica. Estudios elencáticos, Barcelona, Anthropos, 1987.
- BEATTIE, J., Otras Culturas, México, D.F., F.C.E., 1972.
 - FRIGOLE, J., i altres, Antropología hoy, Barcelona, Teide, 1983.
 - GEERTZ, C., El antropólogo como autor, Barcelona, Paidos Studio, 1989.
 - GEERTZ, C., La interpretación de las culturas, Barcelona, Gedisa, 1992.
 - GONZALEZ ECHEVARRIA, A., La construcción teórica en antropología, Barcelona, Anthropos, 1987.
 - GONZALEZ ECHEVARRIA, A., Etnografía y comparación. La investigación intercultural en Antropología, Publicacions d'Antropologia Cultural, Universitat Autònoma de Barcelona, nº 7, Bellaterra, 1990.
 - HARRIS, M., El desarrollo de la teoría antropológica. Una historia de las teorías de la cultura, Madrid, Siglo XXI, 1987
 - HARRIS, M. Introducción a la Antropología general, Madrid, Alianza Universidad Textos, 1971. Edició revisada, 1992.
 - KAHN, J.S. (comp.) El concepto de cultura: textos fundamentales, Barcelona, Anagrama, 1975.
 - KAPLAN, D. i MANNERS, R. Introducción crítica a la teoría antropológica, Buenos Aires, Nueva Imagen, 1978.
 - KUPER, A., Antropología y antropólogos. La escuela británica: 1922-1972, Barcelona, Anagrama, 1975.
 - LEVI-STRAUSS, C., El pensamiento salvaje, Buenos Aires, F.C.E., 1984.
 - LEVI-STRAUSS, C., Tristes trópicos, Barcelona, Paidós, 1988.
 - LEWONTIN, R.C. i altres, No está en los genes. Racismo, genética e ideología, Barcelona, Crítica, 1987.
 - LLOBERA, J.R., La antropología como ciencia, Barcelona, Anagrama, 1988.
 - MEAD, M., Adolescencia y cultura en Samoa, Barcelona, Paidós, 1990.
 - VALDES DEL TORO, R., Antropología Cultural, Madrid, UNED, 1975.

Tema 3.

- EVANS-PRITCHARD, E.E., Los Nuer, Barcelona, Anagrama, 1977.
- FOX, R., Sistemas de parentesco y matrimonio, Madrid, Alianza, 1979.
- GEFFRAY, C., Ni père ni mère. Critique de la parenté: le cas Makhuwa, Paris, Du Seuil, 1990.
- GONZALEZ ECHEVARRIA, A., i altres, Tres escritos introductorios al estudio del parentesco, Publicacions d'Antropologia Cultural, Universitat Autònoma de Barcelona, Bellaterra, 1983.
- HERITIER, F., La paz y la lluvia y otros ensayos. Publicacions d'Antropologia Cultural, Universitat Autònoma de Barcelona, 1993.
- LEVI-STRAUSS, C., i altres, Polémica sobre el origen y la universalidad de la familia, Barcelona, Cuadernos Anagrama, 1982.
- LEVI-STRAUSS, C., Las estructuras elementales del parentesco, Barcelona, Paidos, 1981.

Tema 4.

- GODELIER, M., (comp) Antropología y economía, Barcelona, Anagrama, 1976.
- GODELIER, M., Instituciones económicas, Barcelona, Anagrama, 1981.
- J.R.LLOBERA (comp) Antropología económica. Estudios etnográficos, Barcelona, Anagrama, 1981.
- MALINOWSKI, B., Los Argonautas del Pacífico Occidental, Barcelona, Península, 1973.
- MALINOWSKI, B., Diario de campo en Melanesia, Madrid, Júcar, 1989.
- MEILLASSOUX, C., Mujeres, graneros y capitales, Madrid, Siglo XXI, 1985.
- RAPPAPORT, R., Cerdos para los antepasados., s. XXI
- SAHLINS, M., Economía de la Edad de Piedra, Madrid, Akal, 1983.
- TURNBULL, C., Los pigmeos, el pueblo de la selva, Buenos Aires, Javier Vergara, ed., 1984.
- VALDES DEL TORO, R., Las artes de subsistencia, La Coruña, Adara, 1977.

Tema 5.

- BALANDIER, G., Antropología política, Barcelona, Edicions 62, 1976.
- DUMONT, L., Homo Hierarchicus, essai sur le système des castes, París 1966.
- FRIGOLE, J., "Llevarse la novia". Matrimonios consuetudinarios en Murcia y Andalucía, Publicacions d'Antropología Cultural, Universitat Autònoma de Barcelona, nº2, Bellaterra, 1984.
- LEACH, E.R., Sistemas políticos de la Alta Birmania, Barcelona, Anagrama, 1977.
- LEWELLEN, T.C., Introducción a la Antropología Política, Barcelona, ed.Bellaterra, 1985.
- LLOBERA, J.R., (comp) Antropología política, Barcelona, Anagrama, 1985.
- MALINOWSKI, B., Crimen y costumbre en la sociedad salvaje, Barcelona, Ariel, 1969.
- MIDDLETON, J., Los Lugbara de Uganda, Publicacions d'Antropología Cultural. Universitat Autònoma de Barcelona, Bellaterra, 1985.
- SILBERBAUER, g., Los cazadores del desierto, Barcelona, Mitre, 1981.

Tema 6.

- BIRKET-SMITH, K., Los esquimales, Barcelona, Labor, 1983.
- DEVOS, G., Antropología psicológica, Barcelona, Anagrama, 1981
- GONZALEZ ECHEVARRIA, A., Invención y castigo del brujo en el África Negra, Serbal, 1982
- LEACH, E.R., Cultura y comunicación. La lógica de la conexión de los símbolos, Madrid, Siglo XXI, 1989.
- LISON TOLOSANA, C., Brujería ., estructura social y simbolismo en Galicia, Madrid, Akal, 1983.
- MALLART, Ll., La dansa als esperits, Barcelona, La llar del llibre, 1983
- MALLART, Ll., Ser hombre, ser alguien. Ritos e iniciaciones en el sur de Camerún, Publicacions d'Antropología Cultural, Universitat Autònoma de Barcelona, Bellaterra, 1993.

- PRAT, J., La mitologia i la seva interpretació, Barcelona, Els llibres de la frontera, 1987.
- PRATS, Ll., El mite de la tradició popular, Barcelona, Edicions 62, 1988.
- SCHWIMMER, E., Religión y cultura, Barcelona, Anagrama, 1982.
- SPERBER, D., El simbolismo en general, Barcelona, Anthropos, 1988.
- TURNER, V., La selva de los símbolos, Madrid, Siglo XXI, 1980.
- VAN GENNEP, A., Los ritos de paso, Madrid, Taurus. Alfaguara, 1986.

Tema 7.

- CAMILLERI, C., Antropología cultural y educación, París, Unesco, 1985.
- CARRASCO, S., Alimentació i cultura, Publicacions d'Antropologia Cultural, Universitat Autònoma de Barcelona, Bellaterra, 1993.
- GIEMS, Gitanos al encuentro de la ciudad: Del chalaneo al peonaje, Madrid, Cuadernos para el diálogo, 1975.
- KAY MARTIN, M. i VOORHIES, B., La mujer: un enfoque antropológico, Barcelona, Anagrama, 1978.
- KENNY, M. i DE MIGUEL, J.M., La antropología médica en España, Barcelona, Anagrama, 1980.
- KNIPMEYER, M., i altres, Escuelas, pueblos y barrios. Antropología educativa, Madrid, Akal, 1980.
- KROEGER, T., Ishi, crónica antropológica de un indio americano, Barcelona, Bosch, 1978.
- LEWIS, O., Pedro Martínez, México, Mortiz, 1969.
- LEWIS, O., La cultura de la pobreza, Barcelona, Cuadernos Anagrama, 1972.
- SAN ROMAN, T., Gitanos de Madrid y Barcelona. Ensayos sobre Aculturación y Etnicidad, Publicacions d'Antropologia Cultural, Universitat Autònoma de Barcelona, Bellaterra, 1990.
- SAN ROMAN, T., Vejez y cultura. Hacia los límites del sistema, Barcelona, Fció. Caixa de Pensions, 1990.